

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/177082,Bozena-Witowicz-Komisja-Burdenki-Budowa-klamstwa-katynskiego.html>
01.05.2024, 22:58

Bożena Witowicz: Komisja Burdenki. Budowa kłamstwa katyńskiego

Wobec odkrycia masowych grobów w Katyniu, Sowieci przyjęli strategię przerzucania odpowiedzialności za zbrodnię na Niemców. W odpowiedzi na „niemieckie insynuacje” powołali 13 stycznia 1944 r. - dokładnie 8 miesięcy po odkryciu grobów - własną komisję śledczą pod przewodnictwem Nikołaja Burdenki. Jej raport stał się fundamentem kłamstwa katyńskiego.

„Nowiny. Gazeta ścienna dla Polskiej wsi”, nr 60 z maja 1943 r. Było to polskojęzyczne, propagandowe czasopismo wydawane w latach wojny przez niemieckiego okupanta (z zasobu IPN)

13 kwietnia 1943 r. radio berlińskie ogłosiło odkrycie grobów w Katyniu. Pierwsze oględziny wskazywały, że znajdują się w nich zwłoki oficerów polskich i zostali oni zamordowani wiosną 1940 r. Ponieważ Las Katyński był w tym okresie całkowicie w rękach ZSRS, a zabójstw dokonano strzałem w tył głowy - charakterystycznym dla sposobu działania NKWD - winą za zbrodnię III Rzesza obarczyła stronę sowiecką.

Między prawdą a dyplomacją

Oskarżając Sowieców Niemcy nie kierowali się jednak wyłącznie chęcią ujawnienia prawdy. Liczyli także na rozbięcie koalicji antyhitlerowskiej. Z tego względu obserwacje Niemców były przyjmowane przez aliantów ze wstrzemięźliwością. Dodatkowe wątpliwości wobec niemieckich doniesień budził fakt, że w momencie odkrycia grobów katyńskich, w kwietniu 1943 r., Niemcy właśnie dokonywali likwidacji warszawskiego getta. Mieli więc powód, by

skierować uwagę społeczności międzynarodowej na kwestię Katynia.

Rząd Polski na Uchodźstwie domagał się, by badanie prawdziwości niemieckich twierdzeń o Katyniu jako zbrodni sowieckiej przeprowadziły „odpowiednie czynniki międzynarodowe” i zwrócił się z tym do Międzynarodowego Czerwonego Krzyża. Władze MCK wyraziły gotowość (23 kwietnia) zajęcia się sprawą przez neutralnych ekspertów, ale pod warunkiem zgody wszystkich zainteresowanych stron. Sowieci zgody nie wyrazili i (pod pretekstem, że władze polskie wzięły udział w skierowanej przeciw ZSRS hitlerowskiej prowokacji) zerwały stosunki dyplomatyczne z RP (25 kwietnia).

Jednak Niemcy uważali, że taka niezależna komisja powinna powstać, m.in. dlatego, że obawiali się, że badania prowadzone na miejscu zbrodni jedynie przez ekspertów niemieckich zostaną uznane przez społeczność międzynarodową za niewiarygodne. Ponieważ odnalezione ciała należały do Polaków, Niemcy zwrócili się do Polskiego Czerwonego Krzyża o zbadanie sprawy mordu. Ówczesnym sekretarzem generalnym PCK był Kazimierz Skarżyński. Ten, zdając sobie sprawę ze skomplikowanej roli PCK, skierowanego do tych prac przez niemieckie władze okupacyjne, powołał ściśle techniczną komisję, by nie mogła być posądzona o cele polityczno-propagandowe.

Po powrocie, w czerwcu 1943 roku, ogłosił „Raport katyński”, który był pierwszym dokumentem, jaki kiedykolwiek powstał na temat zbrodni. Tego samego roku wydany został także oficjalny raport niemiecki „Amtliches Material zum Massenmord von Katyn” (Zentralverlag der NSDAP, Berlin 1943). Oba raporty we wnioskach wskazywały na Związek Sowiecki jako winny dokonania mordu.

Na własnym tropie

Z kolei faktyczni sprawcy zbrodni – Sowieci – za wszelką cenę starali się obarczyć winą Niemców. Po odbiciu, w listopadzie 1943 r., przez Armię Czerwoną terenów Smoleńszczyzny, Sowieci rozpoczęli własne śledztwo i badania w Lesie Katyńskim.

W odpowiedzi na „niemieckie insynuacje” powołali oni 13 stycznia 1944 r. – a więc dokładnie 8 miesięcy po odkryciu grobów – własną komisję do zbadania zbrodni, pod przewodnictwem Nikołaja Burdenki. Ta pracowała niezwykle sprawnie. Już 26 stycznia 1944 r. ogłosiła w gazecie „Prawda” wyniki swoich prac w „Raporcie specjalnej komisji ds. ustalenia i przeprowadzenia śledztwa okoliczności rozstrzelania w Lesie Katyńskim polskich jeńców wojennych przez niemiecko-faszystowskich najeźdźców”, znanym jako raport Burdenki.

► [Czytaj całość na portalu przystanekhistoria.pl](http://przystanekhistoria.pl)